

DOMOVINA

Stev. 18.

V Ljubljani, 31. maja 1918.

Leto I.

Skupno posvetovanje slovenskih strank o položaju.

Ljubljana, 27. maja.

V ponedeljek dopoldne se je vršila v Ljubljani skupna seja slovenskih strank, o kateri je bil izdan sledeči komunikat:

Pod predsedstvom načelnika Jugoslovanskega kluba posl. dr. Korošca so se danes posvetovali zastopniki Vseslovenske Ljudske Stranke, Jugoslovanske demokratske stranke in Jugoslovanske socijalno - demokratske stranke o položaju, ki je nastal vsled izjav v avdijenci južnih Nemcev in renegatov pri cesarju Karlu.

Z ogorčenjem se je konstatiralo, da je c. kr. vlada uprizorila, da so nastopili tudi v imenu našega naroda Nemci in renegati, ki nikogar ne zastopajo, nego nasilni sistem, kateri preprečuje, da ne pride naše ljudstvo do politične svobode. Sprejet je bil oklic na slovensko ljudstvo, ki naj se objavi v dnevnikih.

Nemci in nemškutarji pri cesarju.

Že dolgo časa so se pripravljali nemškutarji in Nemci Koroške, Spodnje Štajerske, Kranjske in Primorske, da bi jih sprejel cesar in bi mu mogli ob tej priliki počrtniti Slovence ter razložiti svoje zahteve. Dolgo se jim ta avdijenca ni posrečila, sedaj pa, ko je nastopil Seidler proti Slovanom in je začel v Avstriji pihati velenemški veter, jim je bil sprejem pri cesarju dovoljen. Izvršil se je v soboto 25. maja. Udeležilo se ga je okoli 100 ljudi in sicer v dveh skupinah, koroški in štajerski, kateri zadnji so pripadali tudi zastopniki kranjskih in primorskih Nemcev in nemškutarjev.

Koroško odposlanstvo je vodil koroški deželni glavar baron Aichelburg-Labia. Govoril je tudi v imenu Slovencev (zato mu sicer ni dal nihče pooblastila) in pripovedoval, da so Koroški Slovenci ljudstvo zase, ki se da zastopati v državnem in deželnem zboru ter v občinah skoraj izključno po Nemcih ali nemškutarjih. Narodnostnih bojov dosedaj na Koroškem skoro ni bilo. Koroški Slovenci so ostali Kranjskim precej tuji, zato tudi narodnostni boji niso našli ugodnih tal na Koroškem in mirno smo živeli drug poleg drugega. Jugoslovanska deklaracija preti tu sedaj spremeniti. Ta strup pa ne sme začeti delovati. Korošci nočemo jugoslovanske države in raztrganja Koroške. Nočemo pa tudi nobenega upoštevanja Slovencev v mejah Koroške. Dohod do morja mora biti popolnoma zagotovljen. Mi Nemci smo najzvestejši državljani.

Cesar je odgovoril nekako takole: Želim in pomislekom, ki ste jih izrazili v političnem oziru, obljubljam najresnejšo in najblagohotnejšo presojo. Narodnostno vprašanje treba rešiti. Pri tem pa se trdnost ustroja ne sme omajati. Ravno tako se ne smejo kršiti zgodovinske pravice dežel ter posebnosti razmer v vsaki posamezni deželi. Vlada bo stala vedno na strani onih, ki visoko časte sveto dedščino slavne preteklosti in jo hočejo neprikrajšano pridržati bodočim narodom. Zato vlada tudi ne bo zamudila nastopiti proti vsem agitacijam, ki groze škodovati sili in strnjivosti države.

Štajersko odposlanstvo je vodil dunajski župan dr. Weisskirchner. Poleg Nemcev so bili navzoči tudi Štajercijanci z znanim Linhartom na čelu. Za Štajerce je govoril ptujski pek in župan zloglasni Ornič. Najprej je predstavil svoje ovčice, potem pa dejal, da so Štajerci vedno zvesti cesarju.

Nabrali so veliko vojnega posojila, pa bi ga bili še več, če bi ne bili Slovenci nakupovali radi majniške deklaracije raje nemška posestva. Včasih smo mirno živeli, sedaj pa so izmislili vseslovanski proroki Jugoslavijo. Mislili smo, da bo pomagal parlament, toda varali smo se. Sedaj prosimo pomoči cesarja. Brez parlamenta naj se spremeni ustava, vpelje nemški državni in poveljniški jezik, izloči Dalmacija in Galicija in spravi do popolne veljave nemški narod. Cesar naj bo trd proti vsem, ki se zaganjajo proti avstr. kmetom, državi zvestim nemškim uradnikom in onim, ki ogrožajo državo v besedah ali pisanju. Za slovenske nemškutarje je govoril nato znani ptujski renegat Linhart, ki je povdarjal, da so slovenski nemškutarji za nerazdružljivost kronovin in skupno gospodarsko delo Nemcev in Slovencev. Za ta program se bojujejo Štajercijanci. Prosiijo cesarja za pomoč, ker sicer omagajo v boju proti Jugoslaviji.

Potem so govorili še kočevski dekan, ljubljanski Pammer, ki je prosil cesarja, naj varuje kranjske Nemce pogina, kočevski župan Loy in zastopnik tržaških Nemcev odvetnik dr. Krauseneck.

Cesar je odgovoril, da se zahvaljuje za zvestobo, da ga veseli povzdigujoče soglasje čustev, pri obeh narodih, ki živita na istem ozemlju, da so potrebna izboljšanja v narodnih vprašanjih toda ne smejo ogroziti historičnih posebnosti dežel in trdnosti njih skupnosti; ne sme ogroziti svobode naših velikih gospodarskih potov. Vsako nasprotno agitacijo treba zatreti.

Končno je v imenu zveze nemških žen iz Štajerske spregovorila še Berta Krainer, kateri je odgovoril cesar, da se še niso končale težke preizkušnje za državo, da je odločena nemškemu narodu v Avstriji velika in važna naloga in da se pravice nemškega naroda, pogoji za ohranitev in razvoj njegove narodnosti ne bodo nikdar poslabšale. Vse izražene želje bo presojala vlada v duhu onega priznanja in one hvaležnosti, do katere ima nemški narod popolno pravico.

Tekom obeh sprejemov je nagovoril cesar še celo vrsto udeležnikov ter jih nato odslovil na izredno blagohoten način. Pri avdijenci je bil navzoč tudi njih duševni oče Seidler, ki je vse govore pripravil in ki je zanje tudi odgovoren.

Slab vojak je ta, ki se junači samo ob času miru, ko ni nikake nevarnosti. Za malo denarja, ali za malo ječe — se ne sme zatajiti resnica. Izgubljen je, kdor je izgubil zaupanje sam vase. K. Havliček 1850.

Ob prvi obletnici deklaracije.

Na boj.

Nemci in dunajska vlada so nam Jugoslovanom napovedali boj na življenje in smrt. Mi smo ta boj moško in odločno sprejeli in bojevati ga hočemo z vso močjo in z vso vztrajnostjo, ki je lastna mlademu in krepkemu narodu kot je naš jugoslovanski. Vemo, da le potom boja dosežemo zmago, boljše bodočnost zase in svoje otroke.

Za boj pa se je treba pripraviti. Vsak član naroda mora pomagati, nihče ne sme stati ob strani. Kdor je že sedaj predramljen, naj začne takoj, kdor pa je še zaspan, tega treba prebuditi in za boj pridobiti.

Bojevati se moramo na političnem, kulturnem, gospodarskem in socijalnem polju.

Politični boj so otvorili naši vrli poslanci z majniško deklaracijo, z zahtevo po svobodni, neodvisni jugoslovanski državi. Zanintanje za ta boj so zanesli med ves slovenski narod potom časopisja in veličastnih shodov in taborov. Časopisju in shodom se imamo zahvaliti, da danes ves naš narod — izdajice in zapeljance odštejemo, saj veliko jih itak ni — ve in je prepričan, da je le v Jugoslaviji naša rešitev. Naše ženstvo je zaneslo jugoslovansko idejo v zadnjo slovensko koč, do zadnjega slovenskega pastirja v oddaljeni gorski vasi. Pri nas vsak kmet ve, zakaj zahtevajo naši poslanci Jugoslavijo, vsak kmet ve, da je od izpolnitve te zahteve odvisen njegov gospodarski razvoj in napredek. Silni politični boji nas še čakajo. Nemci in Madžari bodo poskusili še vse, da nas premagajo in našo lastno državo onemogočijo. Vseh mogočih sredstev se poslužujejo. Podkupujejo posameznike in stranke (pri nas Šusteršičevce, pri Hrv. Frankovce), hočejo nas razdvajati. Hrvatom ponujajo lastno državo, samo da bi pustili na cedilu Slovence. Mi pa vse to poznamo in se pripravljamo le na — boj. Politično se organiziramo, svoje stranke spopolnujemo in prenavljamo po novih demokratičnih in jugoslovanskih načelih. Po vseh krajih naše domovine nastajajo kra-

jeвне organizacije Jugoslovanske demokratske stranke.

Za boj proti sovražniku se moramo pa pripravljati tudi kulturno. Gledati moramo, da naš narod čim najbolj izobrazimo. Izobrazba je najuspešnejše bojno sredstvo proti namenom tujcev, ki nam hočejo vzeti naš jezik in našo zemljo. Kdor zna svoj jezik ceniti, kdor ve, koliko je vredna izobrazba v materinem jeziku, ta se ne bo nikdar udal tujcu: Nemcu ali Madžaru. Dandanes le tisti narod kaj velja, ki je izobražen, ki zna brati, pisati in računati. Tudi izobraževalno delo se je že začelo oživljati. Vsa društva, ki so začetkom vojne zaspala, se predramljajo. Najpreje je vstala Matica Slovenska, ki so jo hoteli ugonobiti Nemci in že je na delu, da začne vnovič razpošiljati med Slovence lepe knjige in to v večjem številu kot pred vojno. Predramljajo se slov. gledališča, naši najboljši buditelji narodne zavednosti in širitelji omike in izobrazbe. V Ljubljani se odpre v jeseni zopet naše gledališče, ki sta ga ugonobila vojna in dr. Šusteršič. Pomagali so mu na noge naši trgovci, ki so zložili zanj 300.000 K. V Trstu je slov. gledališče že začelo delovati in že prireja dobro obiskovane predstave, v Mariboru se je pravkar oživilo. Oživiti pa se morajo do jeseni naši gledališki odri po vseh ostalih mestih in po deželi. Nijedno ne sme nadalje spati. Vsako naj širi narodno zavest in budi one, ki še spijo.

Oživijo pa naj se tudi vse čitalnice in izobraževalna društva ter knjižnice. V jeseni mora začeti vsako s prirejanjem predavaj, koncertov, gledaliških predstav in otvarjanjem javnih knjižnic. V Trstu že predavajo vsak teden, v Ljubljani se je društvo za prirejanje predavaj »Akademija« pred 10 dnevi oživilo. Prirejati hoče v jeseni predavanja ne samo v Ljubljani, marveč pošiljati predavatelje tudi po deželi.

Na novo naj se prebude tudi vse podružnice Cirila Metodove družbe. Vsaka naj takoj skliče svoj občni zbor, izvoli delavni odbor in začne z delovanjem. Med počitnicami naj se prireajo veselice s predavanji, v jeseni naj skrbijo, da ne pojde nijeden slov. otrok v nemške šole.

Delovati bi morala začeti tudi sokolska društva. Toda to ni odvisno od njih, marveč od oblasti. Upamo, da bodo ovire, ki zabranjujejo njihovo delovanje, kmalu premagane. Potem bo glavna skrb sokolskih društev za sokolski naraščaj, ki naj nadome-

sti one tisoče Sokolov, ki so morali preliti svojo kri in jih ne bo več nazaj v — telovadnice.

Kultura — izobrazba daje narodu moč, da se obrani potujčenju in da ohrani svoj jezik in svojo zemljo. Le kultura daje narodu veljavo pred svetom in visoka izobrazba mora diti tudi državljanu v bodoči — Jugoslaviji.

Vsa znamenja kažejo, da bo gospodarski boj najhujši boj, ki ga bomo morali bojevati proti našim sovražnikom. Nemci se pripravljajo z vso silo, kako bodo kupili našo zemljo, razširili nemško industrijo in razpredli nemško trgovino. Nemški denar je bolj nevaren naši politični samostojnosti in neodvisnosti, kot cela vrsta ponemčevalnih ukrepov naših vlad. In žal na gospodarskem polju smo dosedaj še jako malo storili, da bi se mogli z uspešnostjo bojevati proti nemškemu kapitalu. Naš kmet se je sicer za enkrat iznebil dolga, to je silno veliko vredno, naš trgovec si je opomogel, toda to se je zgodilo tudi pri Nemcih. Nemškemu velekapitalu pa še nismo nasproti postavili slov. kapitala. Naše združništvo je še vedno razdrapano in razkosano in v našo veliko škodo še ni nobenih znamenj, da se bo to izboljšalo in odstranilo. Naši vodilni združniki so še vedno tako kratkovidni, da ne vidijo, kaj zahteva bodočnost. Le združena slov. gospodarska podjetja in združen slov. kapital more sprejeti boj z nemškim velekapitalom.

Naše združne zveze bi se morale spopiti, ali vsaj izdelati načrt za enotno postopanje, izločiti vsako nezdravo konkurenco, odstraniti kar je gnilega, popraviti, kar je zavoženega. Če že drugega ne, bi morale osnovati enotno združno banko, ki bi pomagala zlasti našemu kmetijstvu in ga preskrbelo s poljedelskimi stroji in pomagala obrtništvu. Zdi se, da so vsi ti veliki načrti legli z rajnim Kekom v grob, da v našem združništvu ni več moža velikih načrtov, ki bi imel pred očmi le blagostanje svojega naroda in ne samo raznih strankarskih in osebnih koristi.

Kar velja za združništvo, bi lahko ponovili na širšem bankam. Nikjer še ni jasnih načrtov za bodočnost, nikjer študij, kaj bomo Jugoslovani po vojni vse potrebovali in kaj je treba že sedaj pripravljati. Moč narodnega blagostanja ne leži v visokih dividendah in taktijemah, katerih je deležnih le malo, marveč v pospeševanju splošnega blagostanja, v ustanavljanju podjetij, ki nas bodo napravila

od tujcev neodvisne in samostojne in katerih se bodo naši ljudje lahko oklenili z zaupanjem. Koliko storijo naše banke in razni denarni zavodi za reševanje slov. zemlje, slov. posesti? Kje in kdaj so ustanovile zavod, ki bi nakupoval zemljo ob mejah in skrbel za naselitev Slovencev? Ali ne posvečajo premalo pažnje obnovitvenim delom na Goriškem? Kako se pripravljamo, da prevzamemo prekomorsko trgovino, da bosta jugoslov. morje in njegova obala res naša.

Za mal narod so prav posebne važnosti socijalna vprašanja. Nobeden ud naroda se ne sme izgubiti, vsakega treba rešiti, vsakemu dati priliko in možnost, da more delati, pa tudi pošteno živeti. Priklicati moramo nazaj naše delavce, ki so se raztepli po vsem svetu. Tujcem prodajajo svojo in narodovo moč, ker jim domovina dosedaj ni mogla dati dovolj kruha. Priklicati jih moramo nazaj iz Amerike, iz Vestfalskega, iz Zgornje Štajerske. V to pa jim moramo preskrbeti doma dovolj dela in kruha. Priklicati moramo nazaj vse begunce, ki so se razšli po vsej Avstriji. Za vrnitev pa jim je treba ustvariti šele pogoje, dati jim sredstev, da obnovijo svojo zemljo, pozidajo svoja domovanja. Priklicati bomo morali nazaj tudi vse vojne ujetnike, da ne ostanejo na tujem. Prav vsakogar bomo pogrešali. Pozabiti tudi ne smemo ubogih vojnih pohabljenec.

Vojna nam bo požrla tisoče in tisoče Slovencev. Nikdar jih ne bo več nazaj in mi kot mal narod bomo to silno težko prenesli. Edino kar nam pomaga, je skrb za mladino. Naše žene morajo roditi otroke, a za otroke je treba tudi skrbeti. Koliko jih je dosedaj pomrlo vsled naše lastne brezbriznosti in nepoučenosti v najnežnejši dobi. Treba je zato primerne pouka za matere, da se umrljivost otrok zmanjša. Otroke je treba vzgajati. Tudi v tem smo veliko zanemarili, tudi to moramo popraviti. Dom in šola naj skrbita za to. Naš najhujši sovražnik je alkohol. Več Slovencev pomori kot katerakoli druga bolezen in vendar kako malo resno smo obravnavali zlasti napredni Slovenci to vprašanje. Pobijati pa je treba tudi bolezniki, ki se posebno hudo širijo n. pr. jetika. In tako je še cela vrsta vprašanj, ki se tičejo tlačenih in revnih, za katere se moramo bolj zanimati kot dosedaj, če hočemo resno delati za svojo samostojnost in za svoj procvit in razvoj v samostojni državi. Delati moramo na to, da bo vsak posameznik od Jugoslavije v resnici kaj imel. Le tedaj bomo ž njo zadovoljni.

Ivan Hribar:

Ovaduštvo in ovaduh.

Kadar se naredi mrak, ožive gotove temne postavbe, ki se sicer boje dneve svetlobe. Previdno se priplazijo iz svojih skrivališč ter gredo, oprežujoč in prisluskujoč, na svoje, sočloveštvu vse prej ko koristno delo.

Taka je tudi v dobi reakcije, ki mraku enako zatemni solnčni dan ustavnega življenja. Podleži, ki so se znali hliniti poštenjake, odvržejo tedaj vse obzire ter postanejo, sledeč svojemu naravnemu nagnenju, zločinci nad človeško družbo. Seveda se skrbno skriva za meglo uradne tajnosti, kajti poguma, da bi nastopali z odprtim vezirjem, ti izvrški človeške družbe nimajo. Za to meglo se razpase potem bohotno — ostudno ovaduštvo.

Ljudi, ki se posvečajo taki zaničljivi obrti, je bilo najti v vseh časih in pri vseh narodih. Saj je človek od narave nagnjen bolj k slabemu, ko k dobremu. Verouk in nauk o pravosti imata krotiti slabe strasti in voditi človeka k dobremu. Vendar so strasti, ki poljejo v človeških srcih, časih tako vkoreninjene, da se zatreti ne dajo. Zato so le redki oni izvoljenci, katerim blagi nauki položijo temelj za pravstveno pravično življenje. Od tod vsakdanja prikazen, da so oni, ki bi imeli učiti nauk ljubezni, mnogokrat najneizprosnejši črtilci in ščurvarji. Od tod izgledi, da so predavatelji pravstvenega mo-

droslovja v navadnem življenju čisto najstrastnejši zavračevalci pravstvenih načel. Ne čudimo se torej, da so dobri teoretiki časih slabi praktiki in da zato celo duhovniki in profesorji pravoslovja zaidejo časih med — ovaduhe.

V politični zgodovini našega naroda je poglavje o ovaduštvu eno najžalostnejših. Bilo ga je med nami vedno dovolj. Ovajali so nas nekaj nemški graščaki, potem nemški in ponemškutarjeni uradniki, kasneje naši narodni nasprotniki, dokler nismo končno — na svojo sramoto — dospeli tako daleč, da imamo ovaduhe sami med seboj. Za podlago ima ovaduštvo najnižje nagibe: maščevalnost, dobičkarstvo, škodoželjnost, hinavstvo, nečimernost, politično spletkarstvo. Vseh teh nagibov so se posluževali naši domači ovaduh, ki so takoj po izbruhu svetovne vojne šli na delo. Še je zastrta čez to delo megla uradne tajnosti: a prišli bodo časi, ko se ta megla razprši. In takrat bo svet strmel. Koliko podlosti in brezmejnega hudobije tiči v ovadbah in kakšne obraze imajo njihovi očetje.

Saj je res, da so bili ovaduh tudi preje. Najraje so bili to politiki, ki političnim svojim protivnikom z argumenti in dokazi ter z nadkriljevalnim umstvenim delom niso mogli izpodkopati tal. Potem pa Tartufi, ki so hoteli svoj za odlikovanja in redove ostantativno naglašani patrijotizem postavljati v kar se da sijajno luč. Tudi oni so bili zaničeva-

nja vredni; a v primeri z ovaduh, ki jih je rodila vojna doba, prava nedolžna jagnjeta. Saj o vojnem času vsaka le zagonetna, dasi sama po sebi čisto nedolžna okoliščina, more osumljencu donesti smrt. In to so podle duše dobro vedele ter so ravno zato ovajale. Marsikak ovaduh se je radoval na tihem, da bo peklensko njegovo delo rodilo sad. Drugi so bili neopreznejši in so vedeli na uro natančno izračunati, kdaj tega ali onega, ki je bil vsled njihove ovadbe zaprt, ustrelje ali obesijo. Z neko slastjo so širili take govore in z njihovih obrazov odsevala škodoželjnost je pričala o črnih njihovih dušah. Edino to so znali zamolčavati, da so sami bili ovaduh; a z opisanimi znamenji so se izdajali.

Bližamo se morebiti novim preganjanjem. Ministrski predsednik von Seidler — mož vedno smehljajočega obraza — napovedal nam je neizprosni boj. Morebiti celo neprikritemu absolutizmu nismo Bog vé kako oddaljeni. To pa zato, ker smo končno vendar v dejanju pokazali, kaj sodimo o obljubah, ki nam jih dajo vlade, katerih edina skrb je, kako bi nas narodno ubile, zato, ker gremo smoteno nasproti svojemu velikemu cilju — nacionalnega življenja. Bodimo torej pripravljeni, da nastopi zopet ovaduštvo. Proti neustrašljivim poslancem, ki tako krepko vihte pred nami prapor narodnega ujedinjenja in proti vsem onim rodoljubom, ki so za to ujedinjenje kadarkoli in kakorkoli delovali. Začela se bo s podporo vlade

Po praških dneh.

Slavnostni dnevi v Pragi so bili svečani, jasni, vznešeni, nepozabljivi. Bili so v njih trenutki, ki jim nismo našli izraza. Solnce se je šmejal z neba s tako radostjo, kakor da je bilo povabljen na to solnčno slavnost slovanske radosti. Parki so dehteli opojno, omamljivo, vsa Praga se je kazala v zlatem ognju ljubezni, vse je preveval čuden žar, ki je odmeval iz sre neutrudljive, navdušene množice. Nekoč v noči me je pot zanesla na breg Vitave. Divadlo se je dvigalo v vsej svoji ponosnosti v tiho noč, akacije so polnile vse nabrežje z opojnim duhom in kraljevski Hradčani so se zrcalili jasno v mirnih vltavskih valovih. Nepozabljivo krasna slika.

Da, krasni so bili ti dnevi: prizori po ulici, na kolodvorih, na Vaclavskem trgu, v Pantheonu, v gledališčih — ta pisana množica, leonore noše, navdušenje — vse je bilo ena sama velika pesem radosti, zmagovalja, odločnosti, novih upov in nad.

Utrujeni smo bili od krasote in vtisov, kakor sen so prešli dnevi in noči in se je zdelo, da bi bilo treba še toliko, toliko povedati.

Povedalo se je mnogo: govorili so govorili, pesmi, ploskanje. Mnogo važnega se je reklo. Saj ni bila samo slavnost: bili so sestanki, shodi, posvetovanja, seje itd. Podajal se je pregled preteklosti in delali so se novi načrti za bodočnost.

In tako sem si mislil proti koncu slavnosti: »Ni praznik, predragi mi naše življenje...«

Treba se je bilo posloviti od slavnostnih dni in iti na delo.

Ta slavnost je mogla biti zato tako lepa, ker smo z njo proslavili uspehe 50 letnega dela. Ako hočemo, da bomo zopet mogli tako samozavestno slaviti svoj praznik, je treba delati — brez dela ni uspehov, brez uspehov ni proslav.

Zato ne pozabimo na vse, kar smo lepega videli — a ne pozabimo tudi obljube, ki smo jih delali drug drugemu.

Nekaj uspehov je rodila slavnost sama. Ti se tičejo naših gledaliških vprašanj. Takoj po slavnosti je izšel oklic za »Narodni divadlo v Brnu«. Istotako se resno premišlja o »češkem gledališču na Dunaju« in o »slovaškem gledališču«. Ni dvoma, da bo v Pragi kmalu začelo rasti drugo veliko gledališče »češka opera«. — Vprašanje slovenskega narodnega gledališča nam leži na srcu in se tiče tudi nas — piše O. Fischer v »Narodu«. Tako je prišlo vprašanje slovanskih gledališč na dnevni red. Upajmo, da se bodo ugodno rešila.

O politiki tu ne govorimo. Prisegli smo si zvestobo in smo prepričani, da ne bo prelomil te prispege noben Čeh in noben Jugoslovan.

politična gonja najhujše vrste. Predokus že imamo v našega znamenitega deželnega glavarja zakonitnem organu, ki kar plava v samem ovaduštvu.

Pred leti se je raznašal po Ljubljani izrek znanega slovenskega politika. Glasilo se je: »Politik ne sme poznati ozirov. On mora biti hladnokrvjen dovolj, da preko trupel svojih prijateljev koraka k uspehom.« Zgrajali smo se nad tem machavelizmom najvišje stopnje. Menili smo namreč, da morata odkritosrčnost in poštenje vladati tudi v politiki. Doživeli smo sedaj še nekaj hujšega. Najostudnejši boj z neenakim orožjem. Saj je tajno ovaduštvo podležje bojno sredstvo, kot so strupeni plini in podmornice. Proti obema je mogoča bramba; proti ovaduštvu strupu ne. Ovadušje je podoben gadu, ki se tiho in nevidno plazí ter ti nenadoma zasadi strupene svoje zobe v meso. Zato imamo do ovadušev nekako take občutke, kakor do strupene zemeljske golazni.

Vendar prestanemo tudi ta strup, ako se zopet razlije preko naših poljan. A ničvredneže, od katerih bode izhajal, si že zapomnimo ter jim ohranimo onospoštovanje, katero imajo do takih temnih postav po vsem svetu in katere zlasti Nemec prav krepko izraža z besedami, ki bi se prosto poslovenjene glasile nekako tako — le

»Največji podlež in smrduh je bil še vedno — ovaduš.«

slovan. Gremo skupaj do konca, imamo cilj in program, ki ga naši poslanci zvesto izvršujejo.

Treba pa je misliti več na skupno kulturno in znanstveno delo. Smer bodočnosti gre proč od nemške kulture, od literature in znanosti. Odrasli smo dovolj, da se postavimo na svoje noge. Čehi so v 50 letih na vseh poljih znanosti dosegli popolno samostojnost. Treba je zvez, ki bodo utrdile skupno delo na polju naše kulture. Treba je stalne zveze med našimi in češkimi umetniki, literati itd. Treba bi bilo misliti na skupno propagando naše umetnosti. Treba je dobiti knjige, ki bodo omogočevale naše skupno spoznanje. V Pragi se že pripravlja sestanek, ki bo govoril o tem. To je važno posebno za nas Slovence. Prav je, da smo ponosni na svoje — a drugim bo naš ponos nerazumljiv, ako jim ne pokažemo, na kaj smo ponosni. Treba je dobrih informacij in skušati moramo sami druge informirati o nas. Naše časopisje ima pri tem važno nalogo.

Naši filologi, prirodozlovc, zdravniki i. t. d. bi morali biti v stalni zvezi s Prago, ki daje dokaze svojega velikega napredka na vseh poljih znanosti. »Društvo čeških medicinov« je na pr. izvolilo dva jugoslov. zdravnika — strokovnjaka za častna člana, da s tem opozori na važnost Prage za našo medicinsko vedo. V 50 letih so češki zdravniki ustvarili bogato znanstveno literaturo. Treba je, da si osvojimo, kar je naše. Le tako bomo prišli do veljave pred svetom. Ne smatram niti Čehov, niti Jugoslovancev za »male« narode: mali so samo v tem, ker ne živijo skupno svojega kulturnega življenja.

Obhajamo obletnico deklaracije. Nov čas priseg, dobrih sklepov in nad. Dobro! Toda če hočemo, da bo kdaj boljše, da bodo naše vrste nepremagljive, je treba dan na dan zidati ono veliko kulturno stavbo, ki so ji znašali naši narodni buditelji prve kamele, ki so jih krepko utemeljili bojovníki leta 1848. in slavnostno potrdili govorniki l. 1869. Od takrat je stavba že precej vzrastla — pa smo premišljali, kako bi jo uredili — ko nam je svetovna vojna pokazala, da mora to biti ena skupna stavba, z enim središčem na severu, z drugim na jugu — a med obema je potrebna stalna zveza, da je naše vse, kar imajo tam in kar je pri nas.

Ako hočemo, da bomo deležni zopet lepih in lepših slavnostnih dni, je treba da med tem vestno na vseh poljih izpopolnimo svojo dolžnost. To bodi naša obljuba k obletnici deklaracije.

Dr. I. L.

Kakor posamezni človek, je stranka živo bitje, ne mrtev kamen. Raste in razvija se z narodom, iz katerega se je bila porodila; življenje naroda je njeno življenje, trpljenje naroda njeno trpljenje, moč naroda — njena moč. Ako se tega ne zaveda ali noče zavedati, se sama izluči iz naroda, je tujka v domači hiši, in sodba ji je pisana.

Ivan Cankar

(»Očiščenje in pomlajenje.«)

Slovanska lipa v Pragi.

Večina slovanskih gostov na praški slavnosti je bila nastanjena v hotelu »Zlata gosa«, kjer so bili tudi skupni obed in večerje. Pred hotelom rastejo mlade lipice, ki je z njimi ob kraju zasajen ves Vaclavski trg. Na lepo mlado lipo pred hotelom so Jugoslovanci ob slovesu obešili venec z napisom, ki je bil namenjen praškemu občinstvu.

Ker se je občinstvo navdušeno zbiralo okoli venca, je policija najprej odstranila napis, potem pa še venec. Toda praška množica je zelo iznajdljiva: ljudje so začeli z rožami krasiti lipo, ki je bila kmalu od vrha do tal vse v cvetju. Vsaka dama, ki je šla mimo, je pripela nanjo par rož. Dečki so nametali na veje rdeče-belih čeških zastavic in nazadnje so mladeniči privezali velik prapor na njen vrh. Policija je začela ljudi razganjati, dasi so bili povsem mirni. Bilo je videti po ves dan, kakor roj bučel okoli lipe. Mladina jo je obdajala in venčala in kdor je šel mimo, je malo obstal... Med cvetjem je bila slika dr. Korošca. Nazadnje je policija z vso silo navalila na mirno občinstvo in vse razgnala. Cvetje in zastave z lipe so izginile. Vaclavski trg je bil zaprt. Naslednjega dne so lipo stra-

žili trije policaji. Ljudje so se zbirali na drugi strani in so gledali na lipo. Nazadnje se je pokazalo, da je praško občinstvo bolj pametno od policije, kajti ljudje so odšli in policija je ostala...

Slovanska lipa pa stoji lepa — sicer ne ovenčana, ampak nekako ponosna. Vsak pogleda nanjo. Mnogo je prestala te dni: tolikokrat je bila ovenčana od množice in tolikokrat zopet oropana od policije. A zato je postala zgodovinska. Včeraj zvečer smo stali na trgu, malo je deževalo, bilo je potrebno po toplih slavnostnih dneh, čakali smo na tramvaj in naenkrat se zasliši glas: Pojdimo pod slovansko lipo...! Lipo je stražil samo še en policaj. Kaj storiti? Stali smo pod njo in v trenutku je obviselo na njenih vejah nekaj cvetja. Ko bo zopet prilika, bo slovanska lipa zopet zbrala nas okoli sebe. Eno je gotovo: da bo lipo ohranila trajen spomin na te dni in ime »slovanska lipa«. — »Ako jo nam posekajo, vsadimo novo, še večjo,« so govorili Pražani. Čez nekaj let — tako mislim jaz — bodo svobodni Jugoslovanci in Čehi rajali pod to lipo. Takrat bo že mnogo silnejša, nego je sedaj.

Junij Brut.

Nikoli nisem mogel misliti tako nizko, da bi si predstavljal, da bi mogel naš narod pričakovati boljše bodočnosti od protekcije kake vlade ali kakega dvora; tudi posamezen človek, ki išče rešitve samo v protekciji, se mi zdi nizek, tem bolj nizek bi bil tak narod, ki vendar sam iz sebe lahko ustvari to, kar hoče.

K. Havliček.

Ob Soči.

Tri leta bridkega trpljenja imamo za seboj. Te dni se spominjamo, kako se je pričelo preganjanje z doma. Trd ukaz je prišel: takoj proč! in vsakdo je moral nemudoma pustiti vse in oditi s tem, kar je imel na sebi. Le redki so bili, ki so mogli kaj odnesti ali odpeljati. Pozneje so prihajali iz ene in druge vasi v begunstvo, kolikor bolj je začel divjati bojni vihar ob Soči. Vrnili so nas je že lepo število, le naših krepkih fantov in mož še ni, in počasi začenja življenje. Kako je, ni treba vprašati. Sredi razvalin z lačnim želodcem v vedni nevarnosti za življenje. Ali ker smo že toliko prestali, smo sposobni prestat še marsikaj in vse bomo prestali, ker naš slovenski rod ob Soči hoče živeti in domovati ob njej sam svoj gospodar na svoji zemlji...

Iz Gorice. Pragu je pa že toliko, da se človek kar izgubi v njem, ko zapiha veter. Poletna vročina pritiska. V zdravstvenem ožiru je neobhodno potrebno, da se kaj stori in odpravi prah. Vse polno je vozov in z njimi celi oblaki prahu. — O trgu v Gorici se sedaj že more govoriti. Seveda se ne more niti z daleka primerjati z nekdanjim bogatim trgom. Prodajajo črešnje, salato, šparglje, grah, sardele itd., vse drago seveda; marsikaj je dražje kakor v Trstu. — Deželni šolski svet je sklenil, da se otvorijo jeseni v Gorici tudi srednje šole. Otvori se tudi slovenska gimnazija. Slovenci moramo skrbeti, da pride slovenski otrok v slovenske šole. Magistrat je odprl poleg italijanske šole pri uršulinkah tudi v ulici Sv. Ivana v Orzanovi hiši deško italijansko ljudsko šolo. — Kaj pa misli gorški deželni hipotečni zavod, ki se je nastanil na Korzu št. 74 z nemško tablo: Landes Hypothekarkreditanstalt der gef. Grafschaft Görz und Gradisca in Görz. Zakaj je ravnatelj dr. Studinger zobešil nemški napis zavoda v deželi, kjer nemščina ni deželni jezik? Ali ni nikoga, da bi to odpravil? Gorški deželni odbor vendar ne bo pomagal nemščini do gospodstva v deželi?! — Za prevažanje materiala so položene tračnice s Korza v ul. Volta, Manzoni, Angiolina, na Studenec, po ulici Dante se bo privozilo zopet na Korzo.

Bovška okrajna sodnija uraduje začasno v Logu.

Na postajah v Avčah in Kanalu so že dovoljene begunske pošiljatve. V kratkem bo otvorjena tudi postaja v Plavcih za begunski promet.

Bovec je hudo porušen. Bojni vihar je tulil nad njim. Za preskrbo z lesom za stavbo in kurjavo bi bilo treba napeljati vpenjačo iz gozda Golobaria na Lisičje Vodence. Slično bi bilo treba tudi na drugih hribih. Od Lisičje Vodence bi bile potrebne tračnice za spravljjanje lesa v Bovec. Potrebna je žaga. Barak

potrebujemo. Trg naj bi se gradil bolj proti Koritnici.

Na koncu Solkana je šla na binkoštno nedeljo v zrak zaloga municije. Sipe so na daleč vse popokale, kar jih je sploh seveda bilo. Na binkoštni ponedeljek pa je pri Stan-drežu eksplodirala zaloga streliva. Spominjali smo se binkoštnih praznikov pred tremi leti, ko je bila baš napovedana vojna s strani Italije. Kako napeto razpoloženje je bilo takrat okoli Gorice. Vse je hodilo gledat k južnemu kolodvoru, kjer se je videlo v Ločniku odbit zvonik, prvo vojno žrtev pri Gorici. To pokanje na binkoštno praznike nas je spomnilo na pokanje enajstih ofenziv, kakor da se zdajpazdaj začno artiljerijski boji.

Gostilne v Gorici so odprte odslej do 10. ure zvečer.

Sole v Brdih. Doslej so odprte v Brdih dvorazrednica v Kojskem in enorazrednica v Šmartnem, Vedrijanu, Višnjeviku, Vipolžah in Cerovem.

Pridelek naj ostane doma! V deželnem sosvetu za obnovo Goriške se je priporočilo tudi, naj domači pridelki ostanejo doma, ker tako primanjkuje najpotrebnejših živil, in prepove naj se vsak izvoz. Stanovanja, v katerih se more prebivati, naj se ohranijo lastnikom, in le, ako ti privoli, se morejo oddati drugim osebam v najem. Izrekla se je tudi želja, naj se zopet odpravi pisemska cenzura.

Nemci vedno bolj silijo proti Soči. Zadevajo pa na naš odpor. Odbijali jih bomo, dokler jih ne odbijemo. Dve tretjini je v Goriško - Gradiščanski Slovencev, Furlanov in Italijanov ena tretjina. Pa so ti gospodovali nad nami. Tako je delala vlada z nami pred vojno. Sedaj hoče nam poslati na vrat še Nemce, da bi nas ti ugonobili. V Gorici nismo imeli nobenih pravic, na goriškem magistratu je bilo vse italijansko, slovenske šole v Gorici smo morali vzdrževati sami, plačevati pa obenem in pomagati vzdrževati tudi italijanske šole. V trgovsko-obrtni zbornici nismo imeli nobene besede. Vse to hoče avstrijska vlada obdržati še nadalje in še Nemce poslati na nas, da bi nas prav gotovo pokončali. Ali sila našega rodu je velika in vemo, da krivica ne bo vedno vladala na svetu.

Splošno izobražen narod ne prenese krivice, ki mu jo hočejo delati posamezni ljudje in se ne pusti uničevati; kje se najde na svetu taka moč, ki bi mogla zatirati ves narod proti njegovi volji?

K. Havliček.

Vprašanja in odgovori.

T. A., Celje.

I.) Kateri so zakoniti predpogoji za državni vzdrževalni prispevek za svoje vpoklicanih vojakov?

Pravico do podpore ima vsaka oseba, koje preživljanje je bilo ob času vpoklica od vpoklicančevega delavnega zaslužka odvisno in je prišla vsled tega v nevarnost, ker je ta zaslužek vsled vpoklica popolnoma odpadel ali se pa tako zmanjšal, da ne zadostuje več za preživljanje osebe, ki je bila od vpoklicančevega odvisna. Osebe, ki imajo napram vpoklicancu po občem državljanem zakonu pravico do alimentacije, imajo pa pravico do podpore ne glede na to, ali so bili preje od vpoklicančeve odvisni ali ne.

Podrobnejše se poučite lahko o potrebnih predpogojih iz zakona z dne 27. julija 1917, št. 313 drž. zak., iz izvršilnega ministrskega ukaza z dne 10. avgusta 1917, št. 337 drž. zak. in iz zakonske novele z dne 31. marca 1918, št. 126 drž. zak. Oba zakona lahko dobite v občinskem uradu ali jih pa kakor sploh vsak zakon naročite za nekaj vinarjev, če hočete tudi v slovenskem jeziku, potom najbližjega poštnega urada pri c. kr. dvorni in državni tiskarni na Dunaju.

II.) Do katere visokosti premoženje se ne jemlje pravice do državnega vzdrževalnega prispevka?

To je odvisno popolnoma od posameznega slučaja. Načeloma svojci le takrat nimajo pravice do podpore, če so dohodki premoženja, torej ne premoženje samo, tako visoki, da zadostujejo za preživljanje svojcev. K preživljanju se računa potrebno sta-

novanje, hrano, obleko, obutev, morebitne stroške za zdravnika in zdravila in za vzgojo, zlasti šolanje otrok. Ker so dohodki in po njih se ravnaajo potrebe pri različnih osebah in slojih različni, se ne sme presojati potrebnosti prosilcev vedno po enem kopitu, temveč se mora vpoštevati vselej vse posebne okoliščine posameznega slučaja.

Zlasti je nepravilno, če komisije odklanjajo prošnje kar povprek z motivacijo, da dohodki družine, kateri je n. pr. odpadla polovica očetove plače ali ves zaslužek sina, ki je služil ravno toliko kot oče ali pa še več, še vedno presegajo višino državnega vzdrževalnega prispevka, ki bi ga družina prejela, če ne bi imela prav nobenih dohodkov. Saj pred vpoklicem svojega vzdrževalca vendar niso živeli vsi ljudje samo od dohodkov, ki niso bili višji kakor je državna podpora. Popolnoma jasno je, da se n. pr. družina, ki je imela pred vpoklicem dvakrat toliko sredstev na razpolago kakor znaša državna podpora, in je bila vajena boljšega življenja, ne more po vpoklicu in odpadku polovice dohodkov pri vedno večji draginji kar čez noč naučiti živeti z dvakrat manjšim zneskom, tako da je prišlo njeno preživljanje vsled vpoklica brez dvoma v nevarnost, čeravno ima v resnici še več sredstev na razpolago, kakor bi znašala državna podpora.

III.) Ali je res, da se je po novem zakonu le zakonskim ženam in zakonskim otrokom zvišala podpora na 1 K 20 v, drugi jo imajo dobiti pa še vedno po določilih starega zakona?

Po novem zakonu, veljavnem od 1. avgusta 1917 nadalje, ima vsak upravičenec, ki je živel z vpoklicancem neposredno pred njegovim vpoklicem v skupnem gospodarstvu (torej ne le žena in zakonski otroci), pravico do celotnega državnega prispevka po 1 K 60 v (torej ne po 1 K 20 v), v večjih mestih 1 K 80 v, na Dunaju in v inozemstvu a 2 K na dan. Drugim osebam, ki jih je vpoklicanec le z gotovimi zneski podpiral, se ima pa podpora s 1. avgustom 1917 zvišati za polovico, če je odrinil vpoklicanec pred 1. avgustom 1916 v vojaško službo ali če so bili alimentanti, ki jih je imel upravičenec od vpoklicančevega prejemati, pred tem dnem sodnijsko določeni, s 1. aprilom 1918 pa po določilih najnovejšega zakona z dne 31. marca 1918, št. 126 drž. zak., zopet za polovico prvotnega zneska, tako da znaša podpora od 1. aprila 1918 nadalje pri teh osebah še enkrat toliko kot prvotna podpora.

Gornja napačna govorica je nastala bržčas vsled tega, ker so začasno davkarije večinoma le zakonskim ženam in zakonskim otrokom izplačevale zvišane podpore, podporne komisije pa, ki imajo po zakonu uradno same od sebe brez vsake prošnje podpore končnoveljavno zvišati, pa ostalim upravičencem večji del še sedaj niso nakazale poviškov po novem zakonu, ki jih bodo ti seveda dobili za nazaj od 1. avgusta 1917 nadalje.

IV.) Ali imajo tudi rejniki po svojih vpoklicanih rejencih pravico do podpore?

Če je bil vpoklican v vojaško službo rejnec, ki ga je bil vzel rejnik že pred splošno mobilizacijo v rejo in ki je pozneje do svojega vpoklica rejnika s svojim delavnim zaslužkom vzdrževal, tako da je prišlo rejnikovo preživljanje vsled rejnčev. vpoklica v nevarnost, je imel rejnik vsled posebnega razpisa c. kr. domobranskega ministrstva od 11. februarja 1916 nadalje po rejncu ravno tako pravico do podpore kot po lastnem sinu, seveda če so bili vsi zakoniti predpogoji podani.

Če je vzel kdo vpoklicančevega že pred splošno mobilizacijo sodnijsko za svojega (če ga je adaptiral), je imel pod istimi pogoji od 24. decembra 1915 nadalje pravico do podpore po njem.

Po novem zakonu, veljavnem od 1. avgusta 1917 nadalje, pa nimajo pravice do podpore samo najbližji sorodniki in osebe, ki so jim bile posebej kot enake razglašene (n. pr. rejniki), temveč brez ozira na sorodstvo sploh vsaka oseba, pri kateri so podani vsi ostali zakoniti predpogoji za podporo, med katere spada seveda v prvi vrsti pogoj, da je bila od vpoklicančeve odvisna in da je prišlo njeno preživljanje vsled vpoklica v nevarnost.

Politične vesti.

= Pritisk se je pričel. Veliki shodi, ki so jih sklicali naši poslanci v Družmirju pri Šoštanju in na Vrhniki so prepovedani. Naši časopisi so pobeljeni, oklic poslancev na narod je zaplenjen. Bodočnost je kljub temu naša.

= Slovenci, strnite se v trdne vrste, oklenite se svojih voditeljev in poslancev, nihče vas ne bo mogel premagati in uničiti.

= Tabor v Št. Vidu nad Ljubljano. V nedeljo 26. maja se je vršil v dr. Šusteršičevem volilnem okraju velikanski ljudski tabor, na katerem je bilo navzočih okoli 7000 ljudi. Govorili so dr. Korošec, dr. Fran Novak v imenu Jugoslovanske demokratske stranke, dr. Lovro Pogačnik za Slov. ljudsko stranko in Anton Kristan za jugoslov. socialno - demokratično stranko. Zahtevali so samostojno jugoslovansko državo in takojšnji mir. Anton Kristan je pozival kmečko ljudstvo, naj nikar ne pozabi na stradajoče brate Slovence v mestih in tovarnah in naj jim da živil, kolikor jih ima.

= Proti Slovincem. Dunajska vlada se je popolnoma udala najhujšim nemškim kričanjem, ki zahtevajo, da mora biti Avstrija nemška in da naj Slovenci čimprej mogoče izginemo in pripravimo Nemcem prost dohod do morja. Sedaj je izdala tajno navodilo na deželne vlade, kako naj začno iste preganjati in zatirati politično svobodo Slovencev. Vse manifestacije in agitacije za Jugoslavijo se morajo onemogočiti, uradniki in duhovništvo ne smejo iti roko v roki z ljudstvom, časopisi ne smejo več pisati v smislu narodove volje. Če ne bo hotelo ubogati, naj se ga ustavi. Tudi to preganjanje in zatiranje naše volje in naše svobode bomo mirno prestali. Prestali smo že toliko, vzeli so nam že toliko, da smo na vse to že navajeni. Vemo pa tudi, da vse to ne bo nič pomagalo. Naš narod je trdno odločen vztrajati pri svojih načrtih, vztrajati pri svoji zahtevi po svobodni narodni državi in naj pride kar hoče. Boja za svoj obstanek ne moremo odložiti in opustiti. Naš obstanek pa je mogoč le v naši lastni državi.

= Šusteršič je dobil za svoj protinardni list od vlade dva vagona časopisnega papirja in veliko denarno podporo. Vsako izdajalsko in protislovensko delo vlada plačuje.

= Kaj napovedujejo Nemci. Po sprejemu nemškutarjev pri cesarju je zrastle Nemcem tek in sedaj razgrinjajo ves svoj načrt: Pot do morja bo za Nemce le tedaj prosta, če bo stanoval v teh pokrajinah (slovenskih) gospodarsko močan narod (nemški namreč); če bo tamkaj cvetela nemška industrija, nemška trgovina in nemška obrt, če bodo tam nastavljeni nemški zdravniki, nemški odvetniki, nemški uradniki, ki so zato tudi upravičeni. Slovincem se sme dovoliti le toliko gospodarskega in kulturnega razvoja, kolikor je to Nemcem prav in ne ovira nemškega razvoja. To je jasna beseda, ki nam pove, kaj nas čaka slovenske kmete, slovenske obrtnike in slovenske uradnike, ki smo na slovenski zemlji doma, ki pa bomo morali v tujino, če bi nam bodočnost ustvarjali Nemci in ne mi sami. Delo in pogum sta naša najboljša zaveznika.

= Proti naši enakopravnosti. Nemci nočejo samo naše Jugoslavije, marveč odločno tudi odklanjajo, da bi se nam dale v posameznih deželah kake pravice. To so zahtevali od cesarja.

= Tisti Linhart, ki je po krivdi Seidlerjevi govoril pred cesarjem, četudi je njegova preteklost grdo omadeževana z neznačajnostjo in nespoštovanjem tuje lastnine, je izdal ostuden letak proti Jugoslovan., v katerem grdi slovensko ljudstvo na najgrši način. Dunajska vlada 'si je izbrala res prave pomočnike v boju proti narodu, ki je žrtvoval državi in cesarju vse kar je imel, blago in kri. Linhart in Seidler pa našega naroda ne bodo uničili, četudi prično z novimi preganjanji.

= Nemškim društvom kot Šulferajnu in Zidmarki je podaril nemški cesar 200.000 mark. Šulferajn in Zidmarka sta naša najhujša sovražnika, ker nas hočeta ponemčiti.

= Nemški Volksrat, to je nemški narodni svet za celo Avstrijo so ustanovili

Nemci. Potom njega hočejo doseči, da mora biti Avstrija popolnoma nemška država. Nobenemu narodu se ne sme dati nikakih narodnih pravic, uvede naj se nemški državni jezik.

= **»Resnica« o praški slavnosti.** S studiom vzame vsak Slovenec v roko nemškutarskega »Štajerca«, ki laže in psuje, kar more. Kar so nemški listi pisali laži in obrekovanj o praških slavnostih, vse to je v najnesramnejših barvah ponatisnil »Štajerc«, samo da bi ogrdil Slovence in Jugoslovane. Prav tako ali pa še ostudnejše poroča o Pragi Šusteršičevo glasilo »Resnica«. Piše očitvidno po naročilu policijskega ravnateljstva v Ljubljani, s katerim ima tesne stike.

= **»Pozitivno delo«.** Dr. Šusteršič in Lampe pravita, da so vsi shodi in vse manifestacije, ki jih prirejajo slovenski poslanci, le slepilo, ki ni prav nič koristno. Pozivljamo deželni odbor na pozitivno delo — pri tem smo mnenja, da oবাদbe to niso — in opozarjamo dr. Lampeta in ostale njegove prijatelje, da začno ustanavljati v kočevskem okraju za slov. otroke slovenske šole. Na stotine je slovenskih otrok v kočevskih občinah, a so prisiljeni hoditi v nemške šole, ki jih ponemčijo, ker slovenskih slovenska večina deželnega šolskega sveta, ki je šusteršičijanska, noče ustanoviti. To bi bilo pozitivno delo.

= **Proti Čehom.** Na Češkem pritiska vlada z vso silo na češki narod, kljub temu, da ni bilo povoda, morajo biti v Pragi hiše že ob 8. uri zaprte. Ob 9. uri morajo zapreti tudi gostilne in kavarne. Prepovedani so vsi shodi, sestanki in koncerti. Glavni trg v Pragi policija vsak večer zapre ob vseh dohodih. Najprej je ustavila policija velik dnevnik »Narodni listi«. Ko je začel mesto njega izhajati list »Narodne Noviny«, je policija tudi tega ustavila. Ker so proti vsem tem odredbam protestirale razne občine in društva, jim je vlada zagrozila, da jih razpusti. Češki cesarski namestnik se posvetoje na Dunaju, češki narod pa je miren in brez vseh skrbi za bodočnost prenaša vse te naredbe, ker jih smatra samo za nadležne in za nič več. Obstoj velikega češkega naroda take odredbe ne morejo ogroziti.

= **Kako mislijo v raznih državah o miru.** V Zjedinjenih državah: Predsednik Zjedinjenih držav Wilson je rekel, da sedaj ni drugega izhoda, kot da Amerika vojno z orožjem konča. Mir na zapadu je le tedaj mogoč, če se mirovne pogodbe na vzhodu spremenijo. Rusija mu je enako pri srcu kot Francija. Dosedaj so smeli poklicati v Zjed. državah le 1.500.000 mož pod orožje. Sedaj je dobil Wilson dovoljenje, da sme nabrati neomejeno število vojaštva. V Zjedinjenih državah mora vsak moški med 18. in 50. letom opravljati tako delo, ki je državi v korist. Zjedinjene države delajo na to, da nastopi tudi Japonska na bojiščih. Državni tajnik Zjed. držav Lansing je rekel, da je do miru še daleč. Avstrija in Nemčija bosta morda jeseni pripravljena skleniti mir. Na Angleškem se je izreklo delavstvo proti mirovnim pogajanjem. Italija je praznovala triletnico, odkar je stopila v svetovno vojno. Državniki so govorili za nadaljevanje vojne. Nikjer nobenega mirovnega žarka.

= **Turčija napoveduje ofenzivo v Siriji.** Rada bi dobila nazaj Jeruzalem. V Mezopotaniji se hočejo Angleži zaradi vročine umikati. Perzija. Perzijo sta imela razdeljeno med seboj Rusija in Angleška. Odkar je izstopila Ruska iz vojne, je Angleška po svojih agentih razširila svoj vpliv po vsej Perziji.

= **Mirovna pogajanja** so v teku med Finsko, ki se je odtrgala od Rusije, in Avstro-Ogrsko ter med Rusijo in Finsko in Ukrajino.

= **Amerikanci pridejo v večjem številu na italijansko fronto.**

= **Srednjeameriška država Korstarika,** ki ima 420.000 prebivalcev, je nam napovedala vojno.

Kaj poreče svoj čas zgodovina k temu, da je Praga rešila avstrijske barve, ko jih je že zavrget Dunaj in dunajska vlada? Čehi so bolj avstrijski od Avstrijcev! Mi v Pragi in v Zagrebu smo skrbeli bolj za rešitev države, nego tam. Havliček l. 1848.

J. D. S.

= **Ustanovno zborovanje JDS 29. in 30. junija v Ljubljani.** Vabila z sporedom in navodili se bodo razpošiljala med 4.—11. junijem. Gospode poročevalce prosimo, da pošljejo svoja poročila pripravljalnemu odboru do 11. junija. Krajevne organizacije in posamezniki naj priglase svoje prijave do 11. junija. Iz prijave naj bo razvidno: koliko oseb se udeleži zborovanj prvi in drugi dan, koliko oseb in za katere noči oziroma dni želi prehrane (obed, večerje) in prenočišča. Kdor ima v Ljubljani sorodnike in znance ter je v tem pogledu preskrbljen, ta javi samo svojo udeležbo, da se mu omogoči pristop na zborovanja. Za stanovanje in prehrano so prijave mogoče do 19. junija. Predlogi za izpremembo predlaganega organizacijskega reda in programa so mogoči samo do 11. junija.

= **Krajevne organizacije JDS. po mestih** imajo prav posebno dolžnost, da oživijo med vojno uničeno politično življenje. Mesta ležijo na prostoru, kjer se stekajo pota in ceste. V bližini je železniška proga, vse gospodarsko življenje na nekaj ur hoda se steka na tem prostoru. Mesta so gospodarska in duševna središča za široko okolico. Zato upravično pričakujemo, da mesta osnujejo krepke krajevne organizacije JDS in da njih odbori posežejo z delom na vse kraje v okolici, kjer je za danih razmer mogoče osnovati krajevne organizacije. — Politično delovati se pravi danes ljudstvo poučevati in bodriti, da se zave usodne dobe, ko se pravi živeti ali umreti in se pustiti stisniti od nemških sosedov, ki hočejo preko nas k morju. Znamenja kažejo, da z Dunaja ne smete ničesar pričakovati. Ne pričakujmo milosti, zahtevajmo le svojih pravic, da smemo na svoji zemlji sami sebi in sami zase delati, ne pa za tujca. Dunajska in berolinska vlada dajeta svojo državo napol divjim Estoncem, Livoncem, Albancem itd., nam jo pa odreka. Nič ne dene. Danes smo si na jasnem. Vlada in dvor držita z Nemcem. Narod zapuj sebi, stisni pesti in zobe, ne udaj se. Oprti na lastno moč in zaupajoč pomoči milijonov Hrvatov in Srbov, ki isto hočejo, dosežemo zmago. Ljudska volja mora biti soglasna, naš narod od mladih do starih prožet potrebe po samostojni, lastni državi. Ker na shodih in po časopisih morda ne dosežemo vseh pripadnikov našega naroda, zato je potrebno, da nas krajevne organizacije v tem podpirajo in osebno drug do drugega povedo, zakaj da hočemo po vojni živeti v Jugoslaviji. Ves politični pouk, utrjevanje v veri in upu naj izhaja od naših odborov in iz mest.

= **Jugoslovanska demokratska stranka** silno bode dr. Šusteršiča, ker pomaga odpirati ljudstvu oči in spodkopavati tla politikom kot sta Šusteršič in dr. Lampe. Nesramno zavija ustanavljanje krajevnih odborov J. D. S., ko pravi, da hočemo vse tiste, ki so podpisali deklaracijo, prisiliti, da plačujejo za J. D. S. prispevke. Namenoma zmeša pobiranje podpisov za deklaracijo in ustanavljanje Jugoslovanske demokratske stranke, da bi begal ljudi in namenoma hujška duhovščino, da bi zopet izzval oni način političnega boja, ki ga je svoj čas on vpejal. Zopet hoče, da pridejo časi, ko se je šlo samo za politično moč posameznikov, ko je bila udinjana vsa S. L. S. le boju za Šusteršičevo veljavo, ko pa narodove koristi niso pomenjale nič. Le v glavi takega brezdomovca kot je Šusteršič, se morejo zopet porajati misli o zvezi z Nemci, o zvezi slov. liberalca z nemškim graščakom. Šusteršič zopet hoče, da se moramo Slovenci med seboj smrtno sovražiti in da mora eden pobijati vse, kar je drugi, ki je politično drugačnega mišljenja, ustvaril. Boli ga, da prihaja na jugoslovanska zborovanja ljudje različnega svetovnega nazora, da se jih udeležujejo pristaši Slovenske ljudske, Jugoslovanske demokratske kot socialno-demokratske stranke. Boli ga, da je na teh shodih zbranih na tisoče ljudi, dočim si on, nekdanji vsegamogočni glavar vojvodine Kranjske, ne upa sklicati niti najmanjšega shoda.

Novosti v tehniki.

Mostovi za silo v vojni.

Po vojni bo eno prvih in najvažnejših del gotovo poprava cest in mostov v onih krajih, kjer so gospodarile granate. Predvsem bo v Belgiji, Galiciji in Goriškem trajalo to delo gotovo dolga leta. Seveda se tudi danes ne more puščati teh dežel brez zvez z ostalim svetom. Zato so že zdaj gradili lesene ali železne mostove, ki bi vsaj za vojni čas lahko omogočili promet. Toda danes porabljeni les za mostove, je vedno dražji poskus, ker je vojna uničila toliko in toliko gozdov. Z železom gre pa stvar silno počasi in obenem ga je treba še od daleč dovažati. Da bi se ognil vseh teh nedostatkov, je gradil neki nemški inženir *Emperger*, razložljivi most za silo iz železnega betona. Kakor sam piše, se bo dal tak most sestaviti iz posameznih, že prej izgotovljenih delov, bo malo upognjen in zaradi velike lastne teže dovolj trden tudi za težje tovore. Obenem ima še to prednost, da se da posamezne dele razmeroma jako hitro dodelati in bodo vsake večje zaloge popolnoma odveč.

O lesenih čevljih.

Že pred vojno so po mnogih krajih na deželi uporabljali lesene čevlje, ki so jih ljudje kar sami doma izdelovali. V prvi vrsti so se pečali s tem v Nemčiji, v Nizozemski in posebno v Belgiji, ker so povečini rabili take čevlje ljudje, ki so bili pri svojem dnevnem opravilu dosti v mokrem. Tako ribiči in mornarji. Prve lesene čevlje so napravili v Belgiji. Pozneje smo se jih navadili tudi mi, najbolj pa v tej vojski, ko so bili najširši sloji prisiljeni na ta način pretrpeti pomanjkanje usnja. Med vsemi državami je zdaj v izdelovanju les. čevljev Nemčija prva; nebroj tovarov ima, ki izdelujejo samo to blago in gotovo je danes zanimivo, kako se to izdelovanje na debelo vrši. Kakor bo tudi nam znano, se rabi za to največ brezov in bukov les. Posebno breza je najlažja. Porabijo se okrogla debla, ki jih sežagajo na jako velike kose, kakor naj bi bili čevlji dolgi. Les mora biti raven in brez grč; pred porabo ga je treba dobro posušiti. Ker se pa samo na zraku prepočasno suši, imajo nemške tovarne posebne zakurjene sušilnice. Čez štirinajst ur je navadno les suh in odžagani kos debla obdela naprej takozvani »posnemalni stroj za lesene čevlje«. Ta izreza zunanjo čevljevo obliko. Zdajšnji povečani stroji imajo lahko po 6 čevljev naenkrat v delu. Ko je zunanja oblika gotova, izvrti zopet poseben stroj peto. In tretji stroj izvrti stopalo, torej prednji čevljev del. Ko še gotov čevljev obrusijo in zgledajo četrte vrste stroji, je dober za prodajo, če ni ravno treba po okusu tamkajšne noše še kakih prepon ali drugih okraskov.

Predor med severno Ameriko in Sibirijo.

Neka ameriška družba se je namenila, zgraditi med Ameriko in Evropo železnico. V ta namen hoče zgraditi podmorski predor tam, kjer je med obema zemljama najozkeje morje. Železnica bi stekla z obrežja severne Amerike pod morje v Sibirijo, odkoder je potem prosta pot preko Rusije v celo Evropo. S tem bi bilo možno, izogniti se dolgotrajnemu in še vedno precej nevarnemu potovanju na ladjah. Predor, ki ga nameravajo zgraditi, bi bil približno 65 km dolg, torej skoro toliko, kolikor je od Ljubljane do Novega mesta.

O belgijskih tovarnah za steklo.

Belgija, ki je ena prvih industrijskih dežel, ima visoko razvito izdelovanje stekla. Kako nenavadno hitro se je opomoglo in razširilo, nam najbolj povedo sledeče številke: Leta 1850. je bilo v Belgiji 35 tovarov za steklo, ki so skupaj imele 4000 delavcev. Čez 50 let je število tovarov naraslo na več kot petdeset in število delavcev na 23.000. Danes imajo belgijske tovarne za steklo okrog 30.000 delavcev in izdelajo na leto blaga v vrednosti 90 do 100 milijonov kron. Večji del izvažajo na Angleško. Velikega pomena je seveda tudi, da so vse sirovine, ki jih potrebujejo za izdelovanje stekla doma, v deželi sami in odpadejo vsi stroški s kupcijami in dovažanjem blaga iz daljnih, tujih krajev.

Tedenske vesti.

— **Jugoslov. vzajemnost.** Hrvatje skrbne na najplemenitejši način, da si ohranijo vsaj nekaj naraščaja, ko jim že toliko moč vzela vojna. Ker nimajo v Bosni, Hercegovini, Dalmaciji in Istri kaj jesti kot kvečjemu travo, so nastanili Hrvatje že 15.000 ondarih otrok v Slavoniji, Banatu in Hrvatskem. Otroci so pri kmetijskih družinah, delajo kakor domači in jejo to, kar vsi drugi. Vsi so izredno zadovoljni in nihče ne mara iti domov — stradati. Hrvatje pa hočejo tudi Slovencem dejanski pokazati, do so za jugoslovansko deklaracijo. Nedavno je bil v Ljubljani zastopnik hrvatske akcije za prehrano bedne dece ter nas je zagotovil, da sprejmejo hrvatski kmetje radi slovenske lačne otroke — »na tisoče, ako treba«. Slovenci imamo samo poskrbeti, da zberemo resnične revčke od 8. — 14. leta, — (v izjemnih slučajih in ako je sila velika, pa sprejemajo tudi manjšo dečo), — jih kolikor toliko oblečemo ter pripeljemo pod nadzorstvom do Zagreba. Vse drugo je potem skrb hrvatskega odbora za prehrano revnih otrok. Ta deca ostane lahko do konca vojne pri blagih Hrvatih. Pri nas bi prišli seveda v prvi vrsti v poštev Trst z okolico, Goriška, Kras. Seveda je v Slavoniji in po drugih krajih, kjer bi bili ti otroci nastanjeni, malo šol. Ampak v prvi vrsti je končno vendarle potrebno, da si ohranimo naš naraščaj živ in zdrav, kajti kaj nam bodo šole, ako mladina umira gladu. V petek 31. maja prispe prvih 120 slovenskih otrok iz okolice Pirana in Kopra v Zagreb. V Ljubljani se je osnoval odbor, ki bode skrbel, da se spravi naša najbednejša deca na Hrvatsko. Plemenitim Hrvatom pa že v naprej pristréna hvala za njihovo požrtvovalno, človekoljubno delo! To je najlepša jugoslovanska vzajemnost!

— **Edini sinovi kmetovalcev.** Domobranski minister je sporočil poslancem, da armada na upravo ne more ugotoviti želji, da bi se odpoklicali edini sinovi kmetovalcev s fronte.

— **Podaljšanje oprostitev z določenim rokom.** V splošnem se črnovojniški starejši letnikov in za službo na fronti nezmožni črnovojniki vseh letnikov oproščajo na nedoločen čas. Črnovojniki mlajših letnikov pa se oproščajo iz vojaških ozirov samo za krajši čas, in sicer za 3—4 mesece. Tako je sporočil domobranski minister nekaterim poslancem.

— **Vojaki, ki so od početka vojne na fronti,** bodo glasom sporočila domobranskega ministra z ozirom na številna vprašanja poslancev v dveh rokih vzeti iz fronte ter se dodele po 3 mesece v armadnem območju kot vezalci tja dohajajočim četam.

— **Vojni vjetniki iz Přemysla.** Iz ruskega vojnega vjetništva se vračajoči vojni vjetniki, ki so bili vjeti v Přemyslu, ne pridejo pred preiskovalno komisijo.

— **Privezovanje in zapone zopet uvedene.** Dne 6. marca 1917 je cesar Karel odpravil v armadi kazni privezovanja ter 1. julija 1917 tudi kazni zapon (špang). C. kr. vojaško poveljstvo v Gradcu pa je razglasilo odlok vojnega ministra sporazumno z ministrom deželne brambe, naj se zopet uporabljajo redne kazni privezovanja in poobstritev kazni z zaponami po prejšnjih določilih službovnika.

— **Mezda za vojne ujetnike.** Vojni ujetniki, ki so prišli iz ruskega vojnega ujetništva, imajo pravico zahtevati od vojaške uprave mezdo za čas svojega ujetništva, če je dokazano, da svojega ujetništva niso sami zakrivali. Vojaki, ki so bili v rumunskem ali italijanskem vojnem ujetništvu, nimajo take pravice, ker izplačujejo dotične vlade vojnim ujetnikom na podlagi obstoječih dogovorov mezdo, kakor bi jo dobili doma.

— **Beguncem.** C. kr. železniško ministrstvo naznanja: Na postaji Avče in Kanal

na Primorskem so že dovoljene begunske pošiljatve. V doglednem času bo otvorena tudi postaja Plave za begunski promet.

— **Slovenska šola v Mariboru.** France Štiglic, doma iz Luč pri Ljubnem, je padel za domovino in cesarja. A še tiste trenutke pred svojo smrtjo je mislil na slovenski rod. Dal je poklicati k sebi svojega najboljšega prijatelja ter ga prosil, naj izroči 50 K njegovih prihrankov za slovensko šolo v Mariboru. To je ta tudi s srčno radostjo storil ter nam o svojem prijatelju med drugim pisal: »Delala sva načrte in naklepe za bodočo Jugoslavijo, a pustil me je samega ter se preselil v boljšo domovino. Ni mu bila sreča dana, da bi dočkal dneva, ko bo rešen njegov rod tujega jarma in tujih spon. Veselil se bode tam zgoraj nad zvezdami naše bodoče sreče.« Dokler imamo takih ljudi, ki se še neposredno pred smrtjo spominjajo tiste slovenske dece, ki jo hoče tujec s svojimi šolami odtujiti lastni materi, tako dolgo nas ni treba biti strah prihodnosti. A tudi Nemci, ki vedno trdijo, da vojaki v strelskih jarkih nočejo ničesar slišati o naših »hujskarijah«, naj si zapomnijo, da umirajo naši vrli junaki z besedo »Jugoslavija!« na ustnih in da se udeležujejo našega boja za najenostavnejše pravice do lastne šole tudi med bojnim metezem.

— **Za slovensko šolo v Mariboru.** Jugoslovani! Mariborsko mesto ima na poti do Adrije in kot križišče važnih železnic največji pomen za ohranitev štajerskih slovencev. Skrbeti moramo torej, da naša mladina na tej važni točki ne ide v pogubo, ampak ima priliko se v svojih šolah narodno ohraniti. Ker so dosedanja poskusi doseči javno šolo vsled nasprotne avtonomne mestne občine ostali brez uspeha, hočemo sami svoje šole najprej v mestu in potem v okolici ustanoviti. Zato so se zbrali v znamenju narodnega zedinjenja podpisani zastopniki mariborskih Slovencev in sklenili delati z vsemi silami nato, da ustanovijo že letos v Mariboru slovensko šolo. Ker pa so v današnjih razmerah stroški za taka podjetja nenavadno veliki, se obračajo podpisani na ves jugoslovanski narod z nujno prošnjo, da ji priskočijo posamezniki in korporacije z denarnimi doneski na pomoč ter pomagajo rešiti slovenskemu narodu v najvažnejšem trenutku mladi naraščaj. Prispevke prevzema mariborska moška podružnica družbe sv. Cirila in Metoda, ki upravlja poseben fond izključno za slovensko šolo v Mariboru. Kdor daruje 1000 K, je pokrovitelj, kdor daruje 300 K, je ustanovnik, kdor pa 100 K, je dobrotnik slovenske šole v Mariboru. Imena pokroviteljev se vklešajo v svojočasnem šolskem poslopu v posebne spominske plošče, imena ustanovnikov pa se upišejo v zlato knjigo slovenske šole v Mariboru. Imena vseh podpornikov se objavijo v časopisih. Največje zadoščenje pa bo imel vsak posamezni podpornik v zavesti, da pomaga s svojim darom ohraniti jugoslovanskemu narodu slovensko kri.

Šolski odsek:

Dr. Josip Hohnjec, prof. bogoslovja.

Anka Leskovarjeva, odv. soproga.

Stanko Marin, uč. profesor.

Dr. Rad. Pipuš, odvetnik.

Fran Pišek, tajnik.

Marija Florjančeva, prof. soproga.

Dr. Fran Rosina, odvetnik.

Dr. Karel Verstovšek, dež. in drž. pos.

Fran Voglar, gim. profesor.

Franjo Žebot, urednik.

— **Tatovi na delu.** Neki prodajalki na Pogarjevem trgu v Ljubljani je 14leten deček ukradel vrečo s 500 kronami. — Policijskemu ravnatelju grofu Küniglu je mlad človek v ljubljanski kazni ukradel površnik. — Neka zasebnica na Miklošičevi cesti v Ljubljani je zasačila v svoji sobi 16letno bolniško strežnico, ko je hotela vzeti iz kovčega 5 K ter perila in nogavice za 250 K. Srajco in spodnje hlače je tatca že oblekla.

— **Življenje si je končal** v Šiški pri Ljubljani nek vojak 2. gor. strel. polka, doma iz ptujskega okraja.

— **Ljubljanska porota.** Porota v Ljubljani je obsodila Angelo Mars, 18letno služkinjo iz Treboja na 4 mesece težke ječe, ker je ukradla svojemu gospodarju vsoto v znesku 2800 K. — Alojzij Grošelj, oženjen posestnik v Znojilah, je imel s sosedovo hčerko Marijo Maselj dva nezakonska otroka. Radi očetovstva je prišlo med obema do tako velikega sovraštva, da je Alojzij Grošelj Maslevo s krevljo ubil. Porotno sodišče ga je obsodilo na 13 mesečno težko ječo. — Mar. Beznik, posestnikova žena v Zgor. Gorjušah, katere mož je v ruskem vjetništvu, je imela z L. Zalokarjem ljubavno razmerje, katero je imelo za posledico otroka. Tega otroka je Beznikova kmalu po porodu zadušila in ga pokopala v šupi. Porotniki so bili mnenja, da je bila Beznikova pri činu popolnoma zmešana, zlasti ker je bila pri porodu sama in brez pomočnice, nakar so jo sodniki oprostili. — Leopoldina Eržen, 20 let stara perica iz Kranja, je bila precej lahkoživka in se raditega rada poslužila sleparskih sredstev. V Suhi je n. pr. izvabila Luciji Azman 1000 kron. Ivani Bukovnikovi v Šenčurju pa 2000 K. Obdolženka priznava svoje grehe, a obravnava se ni mogla vršiti, ker je tička pobegnila iz kletke.

— **Zagorske novice.** Minuli teden se je zopet vojak ponesrečil. Iz Celja se je peljal z vojaškim vlakom pešec polka 87 in je sedel na strehi. V Trbovljah je stal in butnil ob most, ko pride vlak v Zagorje je bil mrtev. Truplo so pokopali v Zagorju. — Shod v Trbovljah. Kljub temu, da smo že v soboto vedeli, da shoda ne bo, je šla ogromna množina prebivalstva v nedeljo dopoldan čez hrib v Trbovlje, da manifestira za Jugoslavijo. Manifestacija v Trbovljah je bila sijajna. Okrajnemu glavarstvu v Celju se je videlo potrebno, da je poslalo vladnega zastopnika, ki je samo nemško govoril in poleg tega še čez 70 orožnikov in cela stotinja vojakov je imela »strenge Bereitschafts«. Sramota je, da se v popolnoma slovenski kraj pošlje vladnega zastopnika, ki nemško izgovarja. Njegovo obnašanje je bilo tako izizvalno; če bi hoteli opisati, vemo, da bi cenzura zaslegla. Prepričan sem, da je pa lahko iz medklincev množice, kako zavedni da smo Slovenci. Zagorčani smo se nazaj grede zbrali pri slovenski mami Dimnikovi in tam smo v znak protesta zbrali za »Slovensko šolo v Mariboru« 148 kron. Zvedeli smo, da je tukajšnje ravnateljstvo dobilo iz Trbovlja strog ukaz, naj se prepreči, da bi šli premogarji v Trbovlje na shod. Kakor nam je znano, se ni nič ukrenilo, kar je pač hvale vredno. Čemu neki po nepotrebnem ljudstvo razburjati. — Nov poizkus. Vojaško poveljstvo v Trbovljah zahteva, da mora vsak premogar prevzeti vojaško kapo in jo nositi pri delu in izven dela. Kakor smo poučeni, so vsi edini v misli: proč s kapami! Dajte nam prvič čevlje, drugi moko in mast za žleodec, tretjič obleko, nazadnje pa vzamemo tudi kape. — Prepričani smo, da tiči v ozadju kak vojni »liferant« v podobi Abrahama in Sare, kajti vsak delavec bi moral plačati za kapo osem kron; obsebi je umevno, da mora imeti vsakdo po dve. In s tem bi se zopet na stroške delavstva zaslužilo debele tisočake. Dovolj neumestnih odredb so že izdali nekateri gospodje, ki so več škodovali, kakor pa koristile, in pri tem se še niso izpametovali, vedno prihajajo z novimi, samo da ljudstvo po nepotrebnem razburja. Ali morda mislijo, da bode potem, če bo premogar nosil kapo, še enkrat toliko premoga nakopal? Skrbite rajši, da bo imel delavec dovolj tečnega živeža, čevlje in obleko ter sedanjemu času primerno plačo. S takimi odredbami in preskrbo dosežete pri delavstvu kaj, ne pa s kapami. Vsaka sila do vremena!

— **Neznani samomorilec.** Na progi Sava-Zagorje se je vrgel neznan mož, star kakih 60 let, pod vlak in bil povozen. V Guberju pri Celju je povozil vlak nekega vojaka in ga razmesaril.

— **Ob Hublju** se je pripetila velika nesreča, kakršne nam prinaša sedanji vojni čas. Municija je eksplodirala in napravila velikansko škodo. Glavni kraj ob Hublju je skoro ves porušen, človeških žrtev je precej, ranjenih ljudi tudi mnogo. Treba je bilo izvesti evakuacijo in poslati ljudi v Trg. Pazljivost je na strani mero-dajnih in odgovornih faktorjev premalo, zato pa je toliko takih nesreč.

— **Odloženo dete.** Ko je v Cerknici hotela iti Marija Modičeva nedavno zjutraj zgodaj v hlev, je zaslišala pred hišo jok. Odprla je hišna vrata in našla na pragu v cunj zavitega otroka s pismom in stotakom.

— **V Studenem pri Postojni** je umrl bivši večletni gostilničar, trgovec in posestnik gospod Anton Veber v 101 letu. Bil je daleč naokrog znan. Lansko leto 11. junija je obhajal svojo 100letnico; te slavnosti se je udeležilo tudi mnogo Postojčanov. Še par dni pred smrtjo je bil pri popolni zavesti. Naj v miru počiva!

— **V Knežaku** je umrla soproga ondotnega nadučitelja gosba Marija Češnik roj. Primc. Ugodni obitelji iskreno sožale!

— **Velik požar** in zračen pritisk je porušil in uničil polovico Ajdovščine in Šturje. Tudi sosednji kraji so precej trpeli.

— **Strela je udarila** v hlev posestnika Ivana Koširja v Kovorju in mu ubila dve kravi.

— **Tatvine.** Ivani Godovi v Spodnjem Kašlju so ukradli tele. — Mariji Bricejlevi v Zgor. Kašlju so ukradli tatovi svinjsko meso in fižol. — V skladišču vevške papirnice je kradel nek fant sukanec, pa je bil zasačen.

— **V Stari vasi pri Postojni** je poginila posestniku Ivanu Ivančiču po dom. Bajtariju najlepša molzna krava, baje vsled zavžite strupene trave. Krava je bila med brati vredna 6000 K, zavarovano je pa imel le za 1000 K. Vrhtega so prizadete tudi stranke, ker ne bodo dobivale več mleka. Enak slučaj se je zgodil pred par tedni nekemu kmetu iz Rakitnika, kateremu ste iz istega vzroka poginili dve kravi. — Ako se bo to še ponavljalo, bomo kmalu brez mleka, za katerega gre že itak trda. Na prostorih, kjer imajo prebivalci imenovanih vasi pašo, so imeli lansko leto metalci min svoje vaje s strupenimi plini, pa pravijo, da je zemlja oziroma trava več ali manj zastrupljena. Govori se že, da pridejo tudi letos metalci min, ki bodo še večje komplekse rabili, kakor prejšnje leto, in kmetje se že s strahom povprašujejo, kam bodo gonili svojo živino past in kaj jih še vse čaka.

— **Železniške nesreče na Koroškem.** V Anabichlu pri Celovcu je povozil tovorni vlak posestnik Marijo Pachtijo. — Kmalu nato je povozil vlak posestnic Thonhauser na postaji Franče.

— **Zagonetna smrt orožnika.** Dne 15. maja je izginil brez sledu orožniški stražmojster iz Vojnika pri Celju Ignacij Kraner. Sedaj so našli njegovo truplo v Voglajni blizu Vojnika. Preiskava mora dognati, kakšne smrti je umrl.

— **Kipar Perko umrl.** Pri Sv. Trojici v Slovenskih goricah je umrl znani kipar Lavoslav Perko. Bil je zaveden narodnjak in priznan umetnik, ki je delal zlasti za cerkve.

— **Ljubezniv tast.** Pri Sv. Urbanu v Slov. Goricah je prišel 12. t. m. vojni invalid Pihler k svojemu tastu Korošičjaku - Rojku prosit, naj mu posodi nekaj orodja. Tast ga je zavrnil, a ko je zet še dalje prosil, je tast vzel puško in ga ustrelil.

— **Umobolni se puntajo.** V umobolnici Sv. Ivana pri Trstu je poskušal vojaški zdravnik zdraviti navidezno bolne na umi s seštrajanjem. To je pa bolnike silno razburilo, da so razbili vso opravo bolnice in stregli celo vojaškemu zdravniku dr. Löwiju po življenju, pa jim je srečno odšel. Stražarji si niso upali poseči vmes, temveč počakali, da so se bolniki sami pomirili.

— **Nesrečni vojni invalid.** Na občinskem pokopališču Sv. Ane pri Trstu so našli mrtvega vojnega invalida S. Tutta in poleg njega njegovo ljubico Barbaro Cavalara. Tutta je izgubil v vojni obe nogi do kolen. Že pred meseci je opetovano ponavljal, da si vzame življenje. Sedaj je res to storil skupno s svojo ljubico.

— **Radi lakote** si je poskusil v Trstu 34letni Viktor Cusman prerezati žile v preiskovalnem zaporu, pa so ga še pravočasno rešili.

— **S tobačno karto ne bo nič?** Z Dunaja poročajo, da so se pri delu za uvedbo tobačne karte pokazale take težkoče in poudarile, da se je začelo na merodajnih mestih razpravljati proti uvedbi tobačne karte. Primerna razdelitev je nemogoča. Samo na Dunaju se je oglasilo baje za tobačno karto 10.000 nekadilcev.

— **Roparske čete ob ogrsko - hrvaški meji.** Razmere v krajih ob imenovani meji so postale vsled roparskih čet nevarne in neznosne. V Križah pri Podsredi so vlomili roparji pri Cimperšku, poškodovali posestnika in njegovo ženo in umorili 16letno hčerko in 20letnega sina. — V ljutomerski okolici so vdrli med mašo v neko hišo, vrgli enega otroka v studenec, drugega zaprli v hlev, le deklica jim je ušla, katera je poklicala ljudi na pomoč, nakar so pobegnili.

— **Požar.** V mlinu Ane Grudnove v Jeličnem vrhu je izbruhnil minoli teden ogenj, ki je uničil mlin in električno napravo. Škode je 40.000 kron.

— **Nezgode.** Dne 18. maja so našli železniški uslužbenci blizu celjskega kolodvora na železniškem tiru približno 28—30 let staro ženo in okoli 4 tedne starega otročka. Otroku je bila odtrgana glava, žena pa je umirala. Domnevali, da je gnala mater in nje otroka v smrt prevelika beda. — Zopet nesreča z ekrazitom.

V sredo 22. maja so se v Spod. Šiški igrali na Vodovodni cesti otroci. Devali so v pesek ekrazit in smodnik, ki ga je prinesel neki deček z Goriškega. Napeljali so skozi pesek vžigalno vrvico, jo prižgali in čakali. Nastala je eksplozija, ki je nevarno poškodovala otroke. — V vodnjak je padla 5 letna Marija Inhart v Podboštu v kamniškem okraju in se utopila. — Pri otoku Lopuda v Dalmaciji so potegnili iz morja zopet neko moško truplo. Ob dalmatinski obali je danes to že kar nekaj vsakdanjega. — V Bukovici na Goriškem je kosil posestnik travo, zadel s koso ob ročno granato, ki ga je ranila. Tudi sina trgovca s sadjem Vescova je poškodovala granata; oba sta v bolnišnici. V Šempasu je prebila granata neki ženi koleno, fantu pa je odstrelila patrona prste. Tudi v Rihembergu in Lomu so se pripetile podobne nesreče. — 16 letni dijak Josip Sušelj se je nedavno kopal v Malem grabnu. Neki deček je vrgel kamen vanj, ki ga je zadel v glavo tako

silno, da je Sušelj zaradi te poškodbe v bolnišnici umrl.

— **Umrl.** V Celju je umrl krojaški mojster Josip Smekal in užitinski uradnik Franc Druškovič, star 82 let. — V Velenju so pokopali dne 23. maja mizarja Smodiča. — Pri Sv. Trojici v Slov. goricah je umrl zaveden narodnjak kipar Lavoslav Perko. — V Kotljah na Koroškem je umrl Luka Merkač. Izšel je iz revne gorske bajte, a postal vsled svoje pridnosti najbogatejši kmet v Kotljah. — V Borljah je umrla Marija Janšič po domače Mirenčeva. — V Celovcu je umrl od kapi zadet major 2. gor. strel. polka Josip Havliček. — V svoji rojstni hiši pri Šurjanu v Timenici se je ustrelil Joahim Kuschig, nadporočnik pri 1. gor. strel. polku. — V Črničah na Vipavskem je umrl daleč znani posestnik Anton Slamič. — Na Bledu je umrl posestnik in inženir Albert Kette. — V deželni bolnišnici v Ljubljani je umrla usmiljenka Nežika Jager. — Istotam je umrl stud. med. Martin Dokler, kojega truplo prepeljejo v Dob pri Domžalah.

— **Nesrečna družina.** »Prager Tagblatt« poroča: V Taunu je živela družina, ki je imela 3 sinov v vojni. In vseh 5 jih je padlo. Ko je zvedela mati o smrti petega, jej je žalosti počilo srce. Nedavno je umrl še stari oče, ki je vložil prošnjo za oprostitev šestega, na bojišču se nahajajočega sina. Toda prošnja je bila brezpredmetna, ker je med tem tudi šesti sin padel na Lysu.

— **Graška porota** je obsodila poštnega slugo, ki je ravno hotel ukrasti okoli pol milijona kron denarja, a bil zasačen, na eno leto težke ječe.

Vojni dogodki.

Italijanska ofenziva. Pričela se je italijanska ofenziva. Naše uradno poročilo z dne 27. t. m. pravi, da so Italijani z več alpskimi bataljoni napadli naše pozicije južno tonskega prelaza, kjer so mali del naših črt nekoliko stisnili, potem pa je bilo njihovo prodiranje ustavljeno. Naše poročilo 29. t. m. naznanja, da se Italijani na tonskem odseku zamaš trudijo. Vplenili so le nekaj materiala na ledeniku Preseni. Južno Capo Sile ob Piavi so Italijani zasedli neznan del naših sprednjih stražnih črt. Italijanski listi pravijo, da so pričeli ofenzivo zato, da prehitijo avstro - ogrski napad. Upajo tudi na pomoč svojih zaveznikov, zlasti Amerikancev. Večjih bojev še ni bilo. To so šele začetni ofenzivni sunki. Ostali so brez uspeha.

Na francoskem bojišču se je pričela 27. t. m. zopet velika nemška ofenziva. To pot je bil namerjen prvi silni nemški sunek še bolj proti jugu in vzhodu, kakor pri zadnji ofenzivi. Nemci so napadli na 40 km široki fronti na gorovju Chemin des Dames med Soissonsom in Reimsom. Takoj pri prvem sunku se jim je posrečilo vdreti v francoske in angleške črte ter prodreti preko onih črt, preko katerih so bili lani Francozi v težkih večtedenskih bojih prodrli proti severu. Ponekod so nemške čete prodrle do 18 km proti jugu ter vjele veliko število sovražnikov.

Rusija je razpadla sedaj v celo vrsto republik, ki so deloma že ustanovljene, deloma pa jih šele ustanavljajo. Dosedaj so ustanovljena že Ukrajinska, Velikoruska in Finska. Poleg teh so še razglašene dve kavkaski v Kavkazu, Tavrijska na Krimskem polotoku, republika ob reki Volgi itd. Od Rusije neodvisne države postanejo Poljska, Litva, Kuronska, Besarabija je zasedla Romunska. Kaj bo nastalo iz te zmešnjave, danes nihče ne vé. Največjega pomena je Ukrajina, ker ima dovolj živeža. Obljubiti ga je morala nam in Nemcem, sedaj ga pa zahtevajo tudi Besarabija in Velika Rusija. V novem času se zopet sliši o strankah, ki so bile prej na krmlu in ki so pristašnje Angležev in Francozov. Zdi se, da se na Ruskem zopet pripravljajo prevrati.

Raznoterosti.

• **Prva ženska v angleškem parlamentu.** Delavska stranka je v volilnem okraju Stourbridge postavila za kandidatino gospo Mary Marathen. Ako bo izvoljena, bo gospa Marathen prvi ženski član angleškega parlamenta.

• **»Vzorna« hči.** Zasebni uradnik Josip Sattler na Dunaju je te dni srečal svojo 17letno hčer Leopoldino, ko je šla po ulici z nekim kadetom. Oče je dekleta ustavil ter vprašal, kdo je njen spremljevalec. Kratkotrikla je očeta predrzno zavrnila, nakar jo je oče oklofotal. Gospodična pa

ga je tožila zaradi razžaljenja časti. Sodnik je opominjal dekleta, naj tožbo umakne, kar je po daljšem obotavljanju storila z opazko, da se obrne takoj na varuško oblast, naj vzame očetu očetovsko pravico nad njo. Skoraj neverjetno, ampak resnično.

• **Velika beda na Moravskem.** Vsled silnega pomanjkanja živil je prišlo v nekaterih krajih na Moravskem, zlasti v Ostrovi, kjer se je zbralo mnogo tisoč ljudi, do velikih izredov, o katerih pa ne smemo podrobneje poročati. Dognalo se je, da so zakrivilo neznosne razmere oblasti in vlada.

• **Koliko oficirjev je padlo v vojni?** Uradno poročilo pravi, da je padlo in umrlo do januarja meseca l. 1918 okoli 7000 oficirjev in sicer je od teh po poklicu oficirjev 3855 in rezervnih pa 3215. Ker pa je znano, da je rezervna vojska najmanj sedemkrat številnejša kakor po poklicu vojaštvo, je gotovo rezervnih častnikov več mrtvih kot pa aktivnih. Uradno poročilo bo pač, da se milo izrazimo, pomanjkljivo.

• **Graško policijo** hočejo poddržati. Kljub temu, da izgubi s tem občina važno pravico v okviru samouprave, vendar je graški občinski svet za poddržavljenje, ker je že sedaj veljala policija občino okoli 1¼ milijona kron na leto.

• **Kako hudo je na Francoskem.** Na Francoskem bodo vpeljali s 1. junijem krušne karte.

Odgovorni urednik: Emil Vodeb.

Tisk »Narodne Tiskarne« v Ljubljani.

Izdaja: Konsorcijski »Domovine«.

Izhaja vsak petek.

Naročnina za tekoče leto 12 K, za pol 6 K.

Posamezne številke 24 vin.

Uredništvo: Mestni trg št. 17, II.

Upravišтво: Sodna ul. št. 6, prtlj. desno

Inserati po dogovoru.

Mali oglasi.

Za vsako besedo je naprej plačati 20 vinarjev v denarju ali znamkah. Besede z debelimi črkami stanejo 30 vinarjev.

Viničar oženjen, najrajši brez malih otrok, razumen in pošten, če mogoče z varščino, se sprejme za letošnjo jesen za velik vinograd v brežiškem sodnem okraju. Pogoji ustno. Poleg plače ima na razpolago oranico in svinjake ter mleko. Ponudbe na upravišтво tega lista pod »Viničar«.

Kupujte le domači izdelek, to je: **Emona** priznana najboljši pralni prašek. Dobiva se v vseh prodajalnah.

Delavci vsake starosti se sprejmejo proti dobri plači na delo. Zglasijo naj se v c. in kr. kemični tovarni v Mostah pri Ljubljani.

Na prodaj je na Koroškem v industrijskem kraju več hiš, izmed katerih bi bile dve primerni za trgovino. Kupci dobe pojasnila pri uredništvu »Domovine« v Ljubljani.

Vse letnike **Ljubljanskega in Dunajskega Zvona** ter **Jurčičeve zbrane spise** III., IV., IX. in XI. zvezek ali pa vse skupaj kupi Tiskovna zadruga v Ljubljani, Gledališka ulica št. 6.

Rudninsko vodo

vseh vrst, sveže polnitve oddaja

glavna zaloga rudninskih vod

A. ŠARABON v Ljubljani.

Na zahtevo se pošlje cenik.

Pobarvano blago (črno, rdeče, modro, rjavo itd.) star

rih ponošenih, oblede

lih in včasih že zavrž

nih oblek je uporabn

Domače platno, pobarvano modro, je

posebno trpežno.

Za naročila tudi po pošti se uljudno priporoča

Prva in največja parna barvarnica

in kemična čistilnica

Josip Reich, Ljubljana

Poljanski nasip št. 4.

Ljubljanska kreditna banka

v Ljubljani.

Delniška glavica . K 10,000.000.—

Rezervni fond . . . K 2,000.000.—

Podružnice:

v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu,
Gorici (t. č. Ljubljani) in Celju.

Sprejema

**vloge na knjižice in na
tekoči račun.**

Nakup in prodaja vseh vrst vrednost-
nih papirjev, deviz in valut. Vnov-
čevanje kuponov, izžrebanih zastavnih
pisem in obligacij.

Nakazila in kreditna pisma.

Borzna naročila.

Promese
k vsakemu žrebanju.

Posojila
na vrednostne papirje.

Eskontovanje menic.

Sprejemanje
vrednostnih papirjev v
hrambo in oskrbovanje.

Stavbeni krediti.

Aprovizacijski krediti.

Poslovnica

c. kr. avstrijske državne
loterije.

Mestna hranilnica ljubljanska

Prešernova ulica šte. 3,

največja slovenska hranilnica

je imela koncem leta 1917 vlog K 66,800.000
hipotečnih in občinskih posojil „ 27,000.000
in rezervnega zaklada „ 2,000.000

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po

4⁰/₁₀₀,

večje nestalne vloge pa po dogovoru.

**Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo
c. kr. deželne vlade.**

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%, izven Kranjske
pa proti 5¹/₄% obrestim in proti najmanj 1% ozir. ³/₄% odplačevanju na dolg.

**V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno
Kreditno društvo.**

Tvrdba: M. Rosner & Comp.

veležganjarna v Ljubljani

oddaja cenjenim odjemalcem fino, pristno blago lastnega izdelka:

**slivovico, sadjevec, brinjevec, konjak in
vino vermouth**

po ugodnih cenah.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrirana zadruga z neomejeno zavezo v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po čistih

4¹/₄ %

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje
posojilnica sama za svoje vložnike.

Rezervni zaklad K 1,000.000.

Hranilne vloge K 23,000.000.

Ustanovljena leta 1881.

Prva južnoštajerska

vinarska zadruga v Celju

reg. zadr. z omejeno zavezo

priporoča svoja priznana dobra šta-
jerska, zajamčeno pristna vina vseh
vrst po zmernih cenah.